

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1904. Första Kammaren. N:o 42.

Lördagen den 30 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 23 i denna månad.

Anställdes, jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 59 föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning samt med afslag å herr Ljunggrens i samma ämne väckta motion, på extra stat för år 1905 anvisar till handelsstipendier ett belopp af 20,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammarens beslut, i anledning af Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning samt med bifall till herr Ljunggrens i samma ämne väckta motion, på extra stat för år 1905 anvisat till handelsstipendier ett belopp af 30,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 85;

Nej — 57.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsänt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag,

Första Kammarens Prot. 1904. N:o 42.

n:o 325, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 96 ja och 128 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 181 ja och 185 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverenstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 74 punkten 2. I föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Första Kammaren vill godkänna de vid statsutskottets utlåtande n:o 5 fogade förslag till stater för infanteriet (bil. 3—30 vid nämnda utlåtande) å 8,523,594 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, godkänt de vid herr P. Pehrsons m. fl. i ämnet afgifna reservation fogade förslag till stater för infanteriet (bil. 3—30 vid nämnda reservation) å 8,456,267 kronor 50 öre.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 118:

Nej — 25.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 326, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 18 ja och 206 nej samt att båda kamrarnes samräknade röster befunnits utgöra 136 ja och 231 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverenstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 74 punkten 2. II föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Första Kammaren vill godkänna de vid statsutskottets utlåtande n:o 5 fogade förslag till stater för kavalleriet

(bil. 31—39 vid nämnde utlåtande) å 2,566,858 kronor 80 öre, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, godkänt de vid herr P. Pehrsons m. fl. i ämnet afgifna reservation fogade förslag till stater för kavalleriet (bil. 31—39 vid nämnda reservation) å 2,524,150 kronor 30 öre.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 125;

Nej — 18.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 327, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 21 ja och 203 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 146 ja och 221 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 74, punkten 2. III föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Första Kammaren vill godkänna de vid statsutskottets utlåtande n:o 5 fogade förslag till stater för artilleriet (bil. 40—48 vid nämnda utlåtande) å 2,746,026 kronor 50 öre, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, godkänt de vid utskottets memorial n:o 62 fogade förslag till stater för artilleriet (bil. 1—9 vid nämnda memorial) å 2,656,287 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 128;

Nej — 14.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 328, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 31 ja och 191 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 159 ja och 205 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 74, punkten 3, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen med anledning af Kungl. Maj:ts framställning samt med afslag å herr Å. H. Hammarskjölds motion, i hvad den afser anslaget till remontering och skoning m. m., öka nämnda anslag, nu 962,563 kronor, med 260,639 kronor till 1,223,202 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren beslutat att med anledning af Kungl. Maj:ts framställning samt herr Hammarskjölds motion, i hvad den afser anslaget till remontering och skoning m. m., öka nämnda anslag, nu 962,563 kronor, med 36,639 kronor till 999,202 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 126;

Nej — 17.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 329, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröst-

ningen därstädes utfallit med 44 ja och 180 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 170 ja och 197 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 74, punkten 4, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen, med godkännande af det vid herr H. P. P. Tamms m. fl. reservation fogade förslag till stat för krigshögskolan (bil. 61), höjer anslaget till krigshögskolor, nu 77,205 kronor, med 16,250 kronor till 93,455 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren beslutat, att med godkännande af det vid statsutskottets utlåtande n:o 5 fogade förslag till stat för krigshögskolan (bil. 61), höja anslaget till krigshögskolor, nu 77,205 kronor, med 15,750 kronor till 92,955 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 131;

Nej — 13.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 330, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 21 ja och 196 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 152 ja och 209 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 74, punkten 5, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning samt med afslag å herrar Anderssons, Nordströms och Erikssons m. fl. ifrågavarande motioner, ökar anslaget till de värnpliktiges aflöning, inskrifning och redovisning m. m., nu 2,060,492 kronor, med 15,201 kronor till 2,075,693 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutat, att i anledning af Kungl. Maj:t i ämnet gjorda framställning samt herrar Andersons, Nordströms och Eriksons m. fl. ifrågavarande motioner, öka anslaget till de värnpliktiges aflöning, inskrifning och redovisning m. m., nu 2,060,492 kronor, med 1,066,026 kronor till 3,126,518 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 141;

Nej — 3.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollutdrag, n:o 331, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 106 ja och 117 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 247 ja och 120 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af bevillningsutskottet i dess memorial n:o 27 föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts proposition, n:o 54, medgifver, att till Kockums mekaniska verkstadsaktiebolag af tullmedlen utbetalas ett belopp af 49,605 kronor 60 öre, motsvarande tullafgifterna för materialier, som för byggande af pansarbåten Tapperheten af bolaget till

riket införts under tiden från och med den 5 mars 1900 till och med den 20 mars 1901, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra Kammaren afslagit såväl Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning som utskottets hemställan.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 91;

Nej — 52.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsänt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 332, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 107 ja och 110 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 198 ja och 162 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af bevillningsutskottet i dess memorial n:o 28 föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att 10 § i den för år 1905 afsedda förordning om inkomstskatt skall erhålla följande lydelse:

Skyldighet — — — — — fria från skatt.

Har i fall, hvarom nu är sagdt, skattskyldig inkomst af fast egendom, uppgående enligt de i 2 § stadgade beräkningsgrunder till 300 kronor eller därutöfver, och utgör den skattskyldiges sammanräknade inkomst minst nämnda belopp, skall skatt likväl erläggas för hela den beräknade inkomsten af fast egendom, dock icke för mera än beloppet af den skattskyldiges sammanräknade inkomst.

Uppgår inkomsten — — — — — bortfaller.

röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra Kammaren beslutit, att 10 § i den för år 1905 afsedda förordning om inkomstskatt skall erhålla följande lydelse:

Skyldighet — — — — — fria från skatt.

Har i fall, hvarom nu är sagdt, skattskyldig inkomst af fast egendom, uppgående enligt de i 2 § stadgade beräkningsgrunder till 600 kronor eller därutöver, och utgör den skattskyldiges sammanräknade inkomst minst nämnda belopp, skall skatt likväl erläggas för hela den beräknade inkomsten af fast egendom, dock icke för mera än beloppet af den skattskyldiges sammanräknade inkomst.

Uppgår inkomsten — — — — — bortfaller.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 120;

Nej — 21.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 333, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 40 ja och 183 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 160 ja och 204 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af bevillningsutskottet i dess memorial n:o 29 föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att tullen å juteväfnad: oblekt och ofärgad säck- eller packväf skall höjas till 13 öre för kilogram, äfvensom att då juteväfnad, tillverkad i utlandet, användes till emballage vid utförsel sjöledes från stapelstad till utrikes ort, må för hvarje kilogram af väfnaden restitutionssvis af tullmedlen beviljas 13 öre under iakttagande af de i § 9 punkten i tulltaxeunderrättelserna upptagna bestämmelser, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren beslutit, att gällande tullsats å juteväfnad: oblekt och ofärgad säck- eller packväf, äfvensom gällande bestämmelser om tullrestitution för juteväfnad skola bibehållas oförändrade.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 97;

Nej — 30.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 334, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 45 ja och 170 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknades röster befunnits utgöra 142 ja och 200 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 90, punkten 1, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen med godkännande af följande förslag till stater, nämligen för flottans officerskår, för flottans underofficerskår, å dagaföning till officerare och underofficerare vid flottan och för marinintendenturkåren i flottans reserv (bil. n:is 1—4 vid statsutskottets utlåtande n:o 6) samt för flottans sjömanskår (bil. n:o 5 vid den af herr *H. P. P. Tamm* m. fl. i ämnet afgifna reservationen), höjer anslaget till aflöning för flottans kårer och stater från 3,669,075 kronor med 215,084 kronor till 3,884,159 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit att med godkännande af de vid statsutskottets utlåtande n:o 6 fogade förslag till stater (bil. n:is 1—5) för flottans officerskår, för flottans underofficerskår, å dagaföning till officerare och underofficerare vid flottan, för marinintendenturkåren i flottans reserv samt för sjömanskåren höja anslaget till aflöning för flottans kårer och stater från 3,669,075 kronor med 194,817 kronor till 3,863,892 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 120;

Nej — 21.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 335, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 29 ja och 191 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 149 ja och 212 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 90, punkten 2, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, på extra stat för år 1905 beviljar till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel 6,262,550 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutat att till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel bevilja på extra stat för år 1905 ett anslag af 6,062,550 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 116;

Nej — 26.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 336, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 62 ja och 160 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 178 ja och 186 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 90, punkten 3, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen, med bifall till herr Natt och Dags med flere motion, såvidt densamma afser anläggande af ett fast undervattenstorpedbatteri vid Oxdjupet, för år 1905 för detta ändamål beviljar ett anslag af 348,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att genast låta påbörja dessa arbetens utförande samt af tillgängliga medel förskjuta det belopp, som härför kan erfordras redan under innevarande år, samt vid anmälan af detta beslut anhåller, att Kungl. Maj:t behagade låta omedelbart påbörja och med största möjliga skyndsambhet fullborda ifrågavarande arbete, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, icke bifallit herr Natt och Dags med flere ifrågavarande motion.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 114;

Nej — 28.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 337, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 85 ja och 138 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 199 ja och 166 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfveensstämmelse med ja-propositionen.

På hemställan af herr talmannen beslöt kammaren att nu afbryta sammanträdet och åter börja förhandlingarna kl. 2.30 e. m., på det samlingsrummet under tiden måtte kunna förses med frisk luft.

Då kammaren åter sammanträdde kl. 2.30 e. m., tillkännagaf herr talmannen, att anslag före kl. 2 e. m. utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 på aftonen.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 27 och 29 innevarande april bordlagda utlåtanden:

n:o 80, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra militiebostället Reslöf n:is 1, 2 och 29 i Malmöhus län hörande lägenhet,

n:o 81, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upphörande af den till kronan utgående afgift af flottbron öfver Dalälven vid Grådö i Hedemora socken m. m.,

n:o 82, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upphörande af den till kronan utgående så kallade strömsafrad af flottbron öfver Dalälven vid Uppbo i Stora Skedvi socken m. m.,

n:o 83, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående jordsöndring från Leckö kungsgård i Skaraborgs län,

n:o 84, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra militiebostället Litzäng n:o 1 i Östergötlands län hörande utäga,

n:o 85, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss del af kronolägenheten Kungsängen å Västerås stads område,

n:o 86, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa delar af förra majorsbostället 1 mantal Söre n:o 5 i Lits socken af Jämtlands län,

n:o 87, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af den under förra militiebostället 2 mantal Tillingeby n:is 1 och 2 i Kalmar län lydande lägenheten Djupsjöryd n:o 1, och

n:o 88, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af indragna kronofogdebostället Flämmestad n:o 1 i Östergötlands län,

biföll kammeren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

*Om understöd
åt obemedlade
hushåll på
Gottland i an-
ledning af ut-
sträckt öf-
ningstid för
vissa värn-
pliktige.*

Föredrogs å nyo statsutskottets den 27 och 29 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 91, i anledning af väckt motion om anslag för beredande af statsunderstöd åt obemedlade hushåll på Gottland, hvilkas värnpliktige försörjare inkallas till extra tjänstgöring utöfver lagstadgad öfningstid.

Uti en inom Andra Kammeren väckt motion (n:o 235) hade herr *S. A. K. Natt och Dag*, under instämmande beträffande motionens syfte af herrar *A. Hedin* och *J. G. Pettersson* i Södertälje föreslagit, att Riksdagen, för utdelande af statsunderstöd med högst en krona per dag åt de *obemedlade* hushåll å Gottland, hvilkas familjeförsörjare

antingen redan vore eller framdeles blefve inkallade till extra tjänstgöring utöfver lagstadgad öfningstid, ville å extra stat för år 1905 bevilja ett förslagsanslag om 8,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att af tillgängliga medel nu strax under innevarande år förskottsvis utbetala hvad som af anslaget för sagda ändamål kunde finnas vara erforderligt, samt vid anmälan af detta beslut anhålla, att Kungl. Maj:t behagade genom platsmyndigheterna låta utbetala detta understöd på sätt Kungl. Maj:t kunde finna lämpligast.

*Om understöd
åt obemedlade
hushåll på
Gottland i an-
ledning af ut-
sträckt öf-
ningstid för
vissa värn-
pliktige.
(Forts.)*

Utskottet hade i förevarande utlåtande hemställt, »att Riksdagen må för år 1905 å extra stat bevilja ett förslagsanslag af 8,000 kronor att, på sätt Kungl. Maj:t kan finna lämpligt, utdelas med 75 öre om dagen till de hushåll å Gottland, hvilkas värnpliktige familjeförsörjare äro eller under innevarande år blifva inkallade till extra tjänstgöring utöfver lagstadgad öfningstid och hvilka för sin utkomst äro väsentligen beroende af familjeförsörjarnes arbetsförtjänst; med rätt för Kungl. Maj:t att af tillgängliga medel förskottsvis utbetala under innevarande år hvad som af anslaget kan för sagda ändamål finnas erforderligt.»

Herr af Ekenstam: Herr grefve och talman, mina herrar! Såsom representant för Gottland har jag naturligtvis icke annat än att med tacksamhet erkänna, att statsutskottet så välvilligt upptagit nu ifrågavarande motion. Men då utskottet har förklarat sig behjerta de ekonomiska svårigheter, som i följd af den å Gottland skedda mobiliseringen uppstå för en del värnpliktige och deras familjer, men icke haft anledning vidare utdraga konsekvenserna af mobiliseringen, har jag ansett mig böra använda detta tillfälle att påvisa, att dessa konsekvenser komma att drabba Gottlands befolkning i allmänhet på ett helt annat och vida hårdare sätt, än man torde hafva tänkt sig.

Det är ju så, att när helst någon europeisk makt indrages i krigiska förvecklingar och man därunder kan tänka sig en eller annan flott demonstration i Östersjön, måste på grund af Gottlands läge en neutralitetsvakt där hållas. Denna neutralitetsvakt gäller för visso icke endast Gottlands säkerhet, utan genom densamma skyddas icke blott Sveriges, utan äfven Norges, d. v. s. hela den skandinaviska halföns neutralitet. Att då tänka sig, att denna vakt uteslutande skall åligger den lilla provins, inom hvars område ett par såsom krigshamnar förklarade punkter äro belägna, är väl ändå något obilligt. Ty vi skola tänka oss, att förhållandena ju kunna vara sådana, att dessa oroligheter komma att fortfara under en längre tidsföljd, att de komma att upprepas ganska ofta; skall då alltjämt mobiliseringen för denna neutralitetsvakt göras på Gottland? Blir icke detta för tungt för denna lilla provins? Det har redan visat sig, att, äfven med de former, som nu iakttagits, då vederbörande verkligen försökt göra saken så mild som möjligt, det har varit mycket svårt för t. ex. den man, som ensam brukar sin torfva, att under inkallelsetiden få

*Om understöd
åt obemedlade
hushåll på
Gottland i an-
ledning af ut-
sträckt öf-
ningsstid för
vissa värn-
pliktige.
(Forts.)*

någon som skött densamma, och kanske har hela hans årsförtjänst åtgått för att betala den han nödgats lega. Det har också visat sig, att åtskilliga fabriker, som finnas på Gottland, komma att få eller redan fått det mycket svårt att fylla sitt behof af arbetare, då icke mindre än sju årsklasser af de mest arbetsföra männen på detta sätt inkallats till vapentjänst. Och slutligen är möjligheten af en sådan återkommande neutralitetsmobilisering — äfven om man tänker sig, att den icke kommer att upprepas allt för ofta — dock ett hot, som hvilat öfver denna provins, och som kommer att inverka ytterligt ogynnsamt på hela dess ekonomiska utveckling. Gottland är ju, såsom herrarna möjligen hafva sig bekant, sedan ett eller två decennier tillbaka i stad i en lycklig ekonomisk utveckling. Men det är alldeles säkert, att kommer det att fastslås, att, när helst här behöfves en neutralitetsvakt, den vakten skall tagas af Gottlands befolkning, så kommer helt visst också denna ekonomiska utveckling att stäckas på ett ytterst betänkligt sätt, och hvad vi nu här i Riksdagen söka att från alla sidor motarbeta, nämligen emigrationen, kommer att utvecklas till en höjd, som blir fördärfbringande för denna provins med dess redan förut ganska fåtaliga befolkning.

Då motionären framhållit, att hvad som nu inträffat på Gottland icke var förutsedt i 1901 års härordning, har jag anset det desto mera vara min plikt att erinra om följderna af den skedda mobiliseringen i förhoppning att något i själfva saken kan af vederbörande göras. Hvad som skall göras, veta väl vederbörande själfva, men för dem, som sett, huru det nu tillgår, synas olägenheterna vara tämligen enkla att afhjälpa. Det har fordrats inkallelse af två kompanier; dessa två kompanier skulle väl dock kunna ganska lätt ersättas genom fast anställdt stammanskap, och om vi fasthålla, att denna vakt tjänar till hela den skandinaviska halföns säkerhet, måste väl också den erforderliga kostnaden vara väl motiverad.

Jag har intet annat yrkande att göra än om bifall till utskottets hemställan.

Friherre Palmstierna: Herr grefve och talman, mina herrar! Jag begärde egentligen ordet för att föreslå eu formell ändring i utskottets hemställan, men jag ber dock, med anledning af den föregående talarens yttrande, att få begagna tillfället för att söka med några ord bemöta honom.

Först och främst vill jag då erinra, att det icke är konsekvenserna af hvad som nu behandlas, som skulle komma att utveckla sig på sätt han angaf, utan hvad som här behandlas är frågan om ersättning åt dem, som blifvit inkallade till tjänstgöring och hvilkas familjer behöfva understöd, och konsekvenserna däraf kunna icke vara ofördelaktiga för Gottland.

Vidare yttrade samme talare, att detta drabbar Gottland hårdt. Det är ju alldeles gifvet, att Gottland är den landsdel, som i första hand är utsatt för att neutraliteten där brytes och som således måste

främst bevakas. Man kan ju icke flytta Gottland för gottländingarnes bekvämlighets skull, och jag är heller icke förvissad om att de skulle därmed vara belättna. Om där årligen eller mycket ofta behöfves en neutralitetsvakt, så kan man tänka sig, att Kungl. Maj:t kommanderar värnpliktige från fastlandet för att aflösa det gottländska manskapet. Det är något, som jag förmodar vara helt naturligt och hvarigenom bördan kommer att utjämnas.

*Om understöd
åt obemedlade
hushåll på
Gottland i an-
ledning af ut-
sträckt öf-
ningstid för
vissa värn-
pliktige.
(Forts.)*

Hvad det fast anställda manskapet beträffar, är det ju, om jag så får säga, slut därmed. Vi hafva icke något fast anställt manskap annat än vid artilleriet, kavalleriet och gardena; vid öfriga truppförband utgöres sådant manskap endast af underbefälsämnen.

Att emellertid i första hand denna tjänstgöring kommer att åligger Gottland, kan icke hjälpas, och därför är det allt skäl att bevilja den ersättning, som nu är föreslagen.

Det är icke utan, att Gottland äfven har vissa fördelar. Ehuru befolkningen icke uppgår till mer än 52,000 personer, bildar emellertid Gottland eget stift och eget landshöfdingedöme och har äfven hvarjehanda andra fördelar, som det öfriga riket gärna har unnat denna landsdel med afseende å dess läge, men att flytta den torde vara svårt.

Herr grefve och talman! Jag tillåter mig hemställa om en ändring i själfva klämman af utskottets betänkande. När motionären föreslog, att ersättning skulle utgå till dem, som »äro eller under innevarande år blifva inkallade» etc. och utskottet godkände detta, så var det riktigt; men nu är den första vaktan aflöst, och i utskottets hemställan inbegripes icke dessa, som varit inkallade. Jag hemställer sålunda om bifall till utskottets förslag med den ändring, att orden »äro eller under innevarande år blifva inkallade» utbytas mot orden »under innevarande år blifvit eller varda inkallade».

Herr Björlin: Jag vill icke yttra mig om, huruvida den fast anställda personalen vid Gottlands infanteriregemente behöfver ökas eller icke; jag vill blott med fäst afseende å den senaste ärade talarrens anförande be att få nämna, att förhållandet där är sådant, att den fast anställda volontärspersonalen verkligen beräknats skola ligga där såsom ett slags säkerhetsbesättning. Man tog hänsyn till detta redan vid 1901 års riksdag; denna personal är nämligen just af detta skäl nästan lika stor som vid ett gardesregemente. Det kan ju vara olika tankar om, huruvida den bör vara större eller mindre; den uppgår, denna volontärstyrka, efter innevarande Riksdags beslut till nära 400 man. Orsaken till att den ej lämnat tillgång till de extra kommanderingar, som nu äga rum, ligger emellertid, såsom kamraren lätt torde finna, däri, att volontärstyrkan, på grund af den korta tjänstgöringstiden, är till största delen upptagen af utbildning i korpral- och volontärrekrytskolor. Förhållandet är nu ett annat än vid de gamla värfvade regementena, då man hade lång tjänstgöringstid och då folk i de äldre årsklasserna ständigt var tillgängligt

*Om understöd till extra kommenderingar utan att organisationen därför behöfde
åt obemedlade rubbas.*

hushåll på Det är blott dessa upplysningar jag velat lämna.
Gottland i an-

*ledning af ut-
sträckt öf-
ningstid för
vissa värn-
pliktige.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande utlåtande yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock af friherre *Palmstierna*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att orden »äro eller under innevarande år blifva» utbyttes mot orden »under innevarande år blifvit eller varda.»

Härefter gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på godkännande af friherre *Palmstiernas* yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

*Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
fonnäten i
Stockholm
med omnejd
m. m.*

Föredrogs å nyo statsutskottets den 27 och 29 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 92, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefonnäten i Stockholm med omnejd m. m.

I proposition (n:o 69) af den 26 mars 1904 hade Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att, med gillande af ett utaf telegrafstyrelsen med styrelserna för Stockholms allmänna telefonaktielolag och för Stockholms belltelefonaktiebolag träffadt köpe- och bytesaftal rörande telefonnäten i Stockholm med omnejd, bemyndiga riksgäldskontoret att under innevarande år tillhandahålla telegrafstyrelsen det belopp, som efter uträkning och Kungl. Maj:ts pröfning erfordrades för fullgörande af den på styrelsen ankommande betalningsskyldighet enligt nämnda aftal, att af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och jämte ränta, motsvarande den ränteutgift, som genom beloppets öfverlämnande till telegrafstyrelsen förorsakades riksgäldskontoret, inom tjugu år från första lyftningsdagen återgäldas medelst afbetalningar, i den mån telegrafverkets medel därtill lämnade tillgång, dock så att dylika afbetalningar borde en månad förut af telegrafstyrelsen för riksgäldskontoret tillkännagifvas.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på anförda skäl hemställt, att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Vid utlåtandet hade afgifvits reservation af herr *E. Fränckel*, som ansett, att utskottet bort hemställa, »att, i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande proposition, Riksdagen, under villkor att åt de två första punkterna i § 13 af det utaf telegrafstyrelsen med styrelserna för Stockholms allmänna telefonaktiebolag och för Stockholms

belltelefonaktiebolag träffade, med propositionen till Riksdagens pröfning öfverlämnade köpe- och bytesaftal rörande telefonnäten i Stockholm med omnejd gifves följande ändrade lydelse:

»Kungl. telegrafstyrelsen äger att hvilket år som helst till och med år 1909, efter förutgången tillsägelse minst ett år i förväg, inlösa bolagens samtliga anläggningar i Stockholm och stockholmstrakten. Begagnar sig kungl. telegrafstyrelsen ej af denna lösningsrätt, återkommer sådan lösningsrätt mot enahanda villkor åren 1919 och 1920, 1929 och 1930 och så allt framgent hvart 10:de år»;

må, med gillande af det på sådant sätt ändrade aftalet, bemyndiga riksgäldskontoret att under innevarande år tillhandahålla telegrafstyrelsen det belopp, som efter uträkning och Kungl. Maj:ts pröfning orfordras för fullgörande af den på styrelsen ankommande betalnings-skyldighet enligt nämnda aftal, att af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och jämte ränta, motsvarande den ränteutgift, som genom beloppets öfverlämnande till telegrafstyrelsen förorsakas riksgäldskontoret, inom tjugu år från första lyftningsdagen återgäldas medelst afbetalningar, i den mån telegrafverkets medel därtill lämna tillgång, dock så att dylika afbetalningar böra en månad förut af telegrafstyrelsen för riksgäldskontoret tillkännagifvas.»

Denna reservation hade i hufvudsak biträdts af herrar friherre N. A. H. Palmstierna, A. G. L. Billing, grefve C. O. Taube och H. R. Törneblad.

Herr Fränckel: Som kammaren behagade finna, äro reservanternas i afseende å denna fråga ense med utskottet därom, att det är nödvändigt att vid behandlingen af denna fråga taga hänsyn till dess föregående behandling. Herrarna torde då påminna sig, att så nyligen som år 1902 förelåg här en kungl. proposition om inköp af allmänna telefonbolagets och Belltelefonbolagets nät i Stockholm. Man utgick således då från den uppfattningen, att, som dessa voro de enda privata nät, som återstodo, sedan staten monopoliserat telefontrafiken i hela det öfriga riket, Riksdagen skulle önska, att äfven dessa sista länkar skulle förvärfvas åt staten. Vid behandlingen af denna fråga framgick emellertid, att enligt Riksdagens uppfattning det pris, som begärdes för bolagens nät, icke var acceptabelt, och Riksdagen biföll därför ej heller den kungliga propositionen.

Nu hafva emellertid, såsom utskottet påpekat, åtskilliga svårigheter uppstått så i lokalt som tekniskt hänseende i följd af denna splittring mellan olika nät i Stockholm; och Kungl. Maj:t har enligt telegrafstyrelsens utredning funnit, att något nu måste åtgöras i frågan. Då Riksdagen emellertid förra gången icke var benägen att taga ett så stort steg på en gång som att genast lösa till sig de båda näten, har Kungl. Maj:t genom telegrafstyrelsen sökt att träffa ett annat aftal, enligt hvilket endast vissa delar af näten skulle nu förvärfvas. Af handlingarna hafva herrarna funnit, huru delningen

Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
fonnäten i
Stockholm
med omnejd
m. m.
(Forts.)

Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
fonnäten i
Stockholm
med omnejd
m. m.
(Forts.)

af näten skulle ske. Man har tagit Norrström till gräns och sagt, att hvad som ligger på ena sidan om strömmen skall tillhöra staten och hvad som ligger på andra sidan bolagen, dock med den afvikelse, att Kungl. Maj:t vindicerat åt staten äfven nätet å Kungsholmen. Vid det byte, som sålunda kommit att ske, har man haft att beräkna abonnentantalet och kommit till det resultat, att staten förvärfvar omkring 6,000 abonnenter *mer* än den lämnar ifrån sig. För detta öfverskjutande abonnentantal har nu föreslagits ett pris af omkring 2,600,000 kronor. Kungl. Maj:t har tänkt sig, att denna likvid skulle ske på samma sätt som vid åtskilliga föregående tillfällen; man skulle begära Riksdagens tillstånd att få för telegrafverket låna detta belopp på villkor, att verket åtog sig att genom amortering återbetala beloppet på tjugu år.

Da man gick in i denna fråga så djupt, om jag så får säga, har ju försiktigheten bjudit att äfven se till, hvilka villkor staten skulle erhålla, om den gick längre än till öfvertagandet af dessa 6,000 abonnenter, d. v. s. om staten i sinom tid funne med sin fördel öfverensstämmande att inköpa hela dessa nät. Ett villkorligt förslag därom har också inryckts i aftalet.

För mig har nu frågan ställt sig så: kan det vara skäl för statsverket att anförtro telegrafstyrelsen detta belopp af 2,600,000 kronor, och har Riksdagen anledning antaga, att styrelsen kan inom den föreslagna tiden amortera nämnda belopp? Jag får då säga, att den erfarenhet, vi haft af telegrafstyrelsens sätt att sköta telefontrafiken och de lån om tillhoppa icke mindre än 14,000,000 kronor, för hvilka öfriga privata nät inköpts, synes mig så fördelaktig, att det icke finnes någon grundad anledning befara, att icke telegrafstyrelsen skulle kunna förränta och amortera äfven detta belopp af 2,600,000 kronor. Och, såvidt jag kan finna, är det den frågan, som Riksdagen närmast har att besvara.

Går man sedan att undersöka de finansiella resultaten af telegrafstyrelsens verksamhet inom telefonväsendet, så torde man finna, att dessa, såvidt man kan döma, utfallit på ett för staten särdeles förmånligt sätt. Jag har här framför mig telegrafverkets årsberättelse för år 1902. Utan att besvara herrarne med allt för många siffror, vill jag blott påpeka, att denna gren af telegrafverkets rörelse år 1902, sedan räntor och driftkostnader betalats, lämnat ett öferskott af 2,651,773 kronor. Detta kan dock ej anses måttgifvande, ty det är ju resultatet för blott ett enda år, men telegrafstyrelsen har äfven framhållit, huru affärerna i det hela gått ihop under den tid, hvar under telegrafstyrelsen rört sig med dessa densamma af Riksdagen anförtrödda medel. I det hänseendet upplyser styrelsen, att »sedan telefonväsendets början har bruttointkomsten uppgått till 33,994,339 kronor, däraf 16,524,176 kronor åtgått såsom driftkostnad och 2,416,252 kronor utbetalts i ränta å erhållna lånemedel; och har öferskottet 15,053,911 kronor använts dels till amortering af erhållna lånemedel med 5,676,500 kronor, dels ock till utvidgning af telefonnäten med

9,377,411 kronor. Däraf torde kammaren finna, att, sedan telefonväsendet så att säga öfvergått i statens hand genom inköp af det ena lokala nätet efter det andra, detsamma lämnat en behållning af mer än femton millioner, som användts till amorterering af lån och utvidgning af näten. Detta torde antyda, att, om man får fortsätta på den redan inslagna vägen, Riksdagen har hopp att inom 20 år se staten såsom ägare af den nu ifrågasatt delen af de stockholmska privatnäten och det därtill försträckta beloppet återbetaladt. Om man tänker på telefonaffärernas beskaffenhet, torde väl detta vara ett så fördelaktigt resultat, att ingen af våra statsinstitutioner torde kunna uppvisa motstycke därtill. —

Med detta vill jag visa, att, äfven om man icke betraktar frågan endast ur den mindre synpunkten, att man för att komma ur alla svårigheter skall förvärfva den här föreslagna delen af privatnäten, man har skäl att gå in på detta förvärf och kan med full trygghet anförtro telegrafstyrelsen detta ytterligare lån å 2,600,000 kronor på samma villkor som förut.

Men, säger man, hvarför skall allt detta behövas? Hvarför kan icke allt få gå såsom det har gått? Jo, det har från sakkunnigt håll så många gånger här visats, att olägenheterna tilltaga med hvarje dag. Här förekomma dubbelledningar i samma gata, svårigheter möta att få lägga kablar, och här förekommer hvad nu senast inträffat, afbrott i en betydande samtrafik i Stockholm, som medför, att landsortens 70,000 abonnenter numera endast med största svårighet kommunicera med 35,000 telefonabonnenter i Stockholm. Allt detta kan icke få fort fara, något måste åtgöras, och om icke något åtgöres, växa olägenheterna, växa svårigheterna, och hvad som i synnerhet växer det är de villkor, på hvilka vi tvingas att i framtiden inlösa de privata näten. Man bör också ihågkomma, att staten äger i sin hand hela det interurbana telefont nätet i riket och att således trafikanterna å de enskilda bolagen i Stockholm äro äfven mer eller mindre trafikanter på det interurbana telefont nätet, så att nämnda afbrott är af betydelse för hela landet. Nu skulle genom denna så att säga lilla åtgärd, som skulle vidtagas, genast »fri samtrafik» införas mellan de olika telefont näten i Stockholm. Utom den stora fördel, som detta måste bereda Stockholms invånare, skulle det för hela landet, så vidt jag kan finna, vara af största vikt. Ty, såsom utskottet säger i sitt utlåtande, det är dock landets största kommun det här gäller.

Jag kommer nu till den andra delen af aftalet, som afser att vara, om jag så får säga, en säkerhetsventil, att icke staten i en framtid finner villkoren, efter hvilka inlösning af det hela skall äga rum, allt för höga, och herrarne torde finna, att det egentligen är där utskottet uttalar betänkligheter. Aftalet förutsätter, att om staten skulle lösa de enskilda näten, kan detta icke ske förrän 1919 efter ett års föregående uppsägning och sedan med intervaller hvart 10:de år, och härom säger utskottet: detta kunna vi icke underkasta oss.

*Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
font näten i
Stockholm
med omnejd
m. m.
(Forts.).*

*Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
fonnäten i
Stockholm
med omnejd
m. m.
(Forts.)*

Genom de föreslagna villkoren skulle man dels binda staten i afseende å telefontaxan för landets största kommun och dels skulle redan nu de grunder fastslås, efter hvilka inlösen 1919 kunde ske. Hvad den första delen af utskottets invändning beträffar, så, om jag också erkänner, att den kan hafva berättigande, anser jag dock icke att den är af någon större vikt. Jag ber att få fästa kammarens uppmärksamhet därpå, att såväl rikstelefon som allmänna bolaget för erhållande af tillåtelse att nedlägga telefonkablar i gatorna i Stockholm äro underkastade det villkoret, att förändring i taxan uppåt, så länge denna koncession fortfar, icke får äga rum. Således är på sätt och vis taxan för såväl statens telefoner som för allmänna bolagets fastslagen. Nu säger man, att staten möjligen skulle vara betänkt på telefongifternas nedsättande, men jag tror icke, att utsikterna för en sådan åtgärd äro särdeles stora. Ty med den känedom jag har, om huru behovet af arbetskrafter såväl inom telegrafverket som de enskilda bolagen växer, samt huru omkostnaderna i allmänhet växa, måste man snarare tänka sig att, ifall telefonrörelsen skall gifva samma resultat, afgifterna snarare kunna komma att höjas, ty faktum är, att afgifterna i vårt land äro lika låga eller snarare lägre än någon annanstades.

Då återstår den andra delen af utskottets invändning, nämligen den långa tid, ända till 1919, innan ett verkligt köp kan äga rum, samt att grunderna för detta köp redan blifvit i kontraktet bestämda. Begge dessa invändningar synas mig vara af den vikt, att om Riksdagen icke, såsom utskottet, vill visa frågan från sig, utan, med fäst afseende på de nu befintliga olägenheterna, finner lämpligt att göra något, så synes mig, att Riksdagen borde, på sätt jag i reservationen har påvisat, förändra aftalets villkor, hvarigenom staten blefve oförhindrad att redan före 1919 utlösa telefonbolaget. Jag hade nämligen tänkt mig att, om man i öfrigt måste erkänna, att Kungl. Maj:t här sökt för staten vindicera så goda villkor som möjligt, Riksdagen dock torde kunna fordra, i fall den skall gifva sig in på denna affär, att staten får fria händer i afseende å tiden för inlösningsen. Detta skulle medföra den fördelen, att staten icke blefve bunden för någon längre tid af taxorna och äfven den, att inlösningspriset, ifall inlösen sker tidigt, redan nu kan öfverskådas. Finner staten icke med sin fördel förenligt att inlösningsen sker tidigare, måste staten efter 1909 gifva en viss frist för att icke binda händerna på bolaget med afseende å de tekniska anordningarna.

Dessa hafva varit de skäl, som synas mig vara af vikt, då Riksdagen nu behandlar frågan, och synes det mig vara ett berättigadt kraf, att Kungl. Maj:t af Riksdagen erhåller ett svar, hvilket upplyser om Riksdagens önskingar i afseende å denna stora och viktiga industri. Jag ber dock att få fästa herrarnes uppmärksamhet på, att staten här nedlagt 35 millioner kronor samt att resultatet är förvånansvärdt, och under sådana förhållanden står man icke till svars, om man med ett blekladgt nej affärdar ett förslag, som dock går i

rätt riktning. Och hvartill skulle detta leda? Det skulle endast leda till ett inköp i stor skala, hvilket till dess utgång, om det blir dyrare eller icke, nu ej kan bedömas, men de grunder, som nu äro fastslagna i aftalet, gå då förlorade, och med den motsträfvighet, som bolaget hittills visat, skulle det mycket förvåna mig, om det icke vid ett kommande tillfälle höjde sina anspråk ganska betydligt. En reservant i telegrafstyrelsen har visserligen ansett, att man borde inslä på en annan väg. Han har tänkt sig, att staten, såsom andra konkurrenter göra, då de konkurrera mindre lojalt, genom pressningsförsök på bolaget skulle söka få ned villkoren. Man har till och med sagt, att staten därigenom skulle komma i besittning af telefontätet för intet, och tror att i alla händelser bolaget på detta sätt skulle blifva, om jag så får säga, mjukare vid nästa uppgörelse. Men man har under denna frågas behandling haft anledning finna, att allmänna telefonbolaget är så ekonomiskt situeradt, att det torde dröja länge, innan man vinner ett sådant mål, ifall det nu från Riksdagens sida kan anses vara ett för staten ärofullt mål att så gå tillväga. Mig synes det tvärtom.

*Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
fontäten i
Stockholm
med omnejd
m. m.
(Forts.)*

Jag tager mig friheten, herr greve och talman, att yrka bifall till min reservation.

Herr Swartz: Då jag haft tillfälle att i utskottet på nära håll följa detta ärendes behandling, om jag än icke deltagit däri, må det tillåtas mig att något närmare redogöra för den uppfattning, hvartill jag kommit i föreliggande fråga.

Det har då synt mig af vikt att göra klart för sig, huruvida de förhållanden, som för närvarande äro rådande på telefonområdet, äro af beskaffenhet att kunna möjligen upprätthållas, på sätt nu är fallet, eller om förändring däri är nödvändig. Med afseende härpå har telegrafstyrelsen uttalat, och departementschefen har upptagit det såsom sitt eget yttrande, att förhållandena måste anses vara ohållbara. Jag för min del har också kommit till alldeles samma uppfattning. Om herrarne kastat en blick på de kartor, som finnas uppsatta i sammanbindningsbanan, hafva herrarne snart nog kommit under fund med, hvilket virrvarr som är rådande på telefonledningarnes område inom Stockholm och 70 km. utanför. Det finnes ungefär 100 orter utanför Stockholm, till hvilka ledningar äro framdragna både från telegrafverket och de enskilda bolagen och inom staden löpa ledningarne jämsides med hvarandra åt olika håll.

Det är alldeles tydligt och klart, att ur nationalekonomisk synpunkt detta är ett missförhållande. Det är ett ödslande med kapital, som mycket bättre kunnat användas på annat sätt. Och huru stort kapital här är användt, framgår af att i fjol ungefär 5 1/2 millioner kronor för rikstelefon och antagligen 7 à 8 millioner för bolagen voro på detta sätt nedlagda på ett område, der ungefär halfva summan hade kunnat vara tillräcklig. Vidare är enligt min mening

Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
fonnäten i
Stockholm
med omnejd
m. m.
(Forts.)

tydligt, att tillståndet redan avancerat allt för långt och icke på villkor bör tillåtas vidare utveckla sig.

Äfven är tydligt att genom ledningarnes blandning om hvarandra mycket stora svårigheter ur byggnadsteknisk synpunkt hafva gjort sig gällande. Något nedläggande af ledningar i gata är numera icke möjligt; från år 1895 för telegrafverket och från år 1903 för allmänna bolaget, på grund af den från Stockholms stad framställda fordran, att för upplåtelse af ledningar i gata samtrafiköfverenskommelse bland annat skall hafva blifvit träffad mellan de båda verken. Häraf har en gifven följd blifvit, att luftledningarna blifvit dess fler. De hafva blandats om hvarandra, och fästena på taken äro så upptagna, att knappast vidare rum finnes för framdragande af nya ledningar, på vissa håll finnes så godt som alls intet rum. Huru olämpliga luftledningar äro ur trafiksynpunkt, ur den telefonerande allmänhetens synpunkt, tror jag nog litet hvar vet, som varit i tillfälle att erfara det; huruledes störingar lätt uppkomma och underhållet för verken blir oerhördt dyrt. Att en ändring i sådana förhållanden bör ske, synes mig uppenbart.

Slutligen är för närvarande ett för allmänheten synnerligen beklagligt förhållande rådande. Den samtrafik, hvarvid vi blifvit vana, har upphört från och med den 1 juni 1903, och af hvilken vikt och betydelse detta är, torde framgå, då man erinrar sig, att cirka 70,000 abonnenter på rikstelefon icke kunna komma i förbindelse med cirka 35,000 abonnenter på allmänna nätet. Visserligen är det sannt, att af dessa 105,000 telefonabbonenter 6,000 hafva telefon af båda slagen, för dem spelar afbrottet ur trafiksynpunkt ingen roll, men ur ekonomisk synpunkt är det för många bland dem ganska obehagligt. För öfrigt är det 50,000 abonnenter hos telegrafverket utom allmänna nätet 70 kilometerrayon, för hvilka ingen som helst möjlighet gifves att komma i förbindelse med de 29,000 abonnenterna i Stockholm och omnejd, som hafva allmänna bolagets telefon men icke riks. Jag tror icke, att detta förhållande kan anses vara af den beskaffenhet, att man bör på något sätt bidra till dess fortvaro, och jag har därför för min del kommit till den fulla öfvertygelsen, att förhållandet är ohållbart, samt att ändring ovillkorligen måste ske.

Då är frågan, huru man skall göra dessa ändringar, så att de af mig framhållna olägenheterna undvikas. Såvidt jag kan förstå, kan man välja — och denna möjlighet har äfven framkastats — på fyra olika vägar.

Vi hafva en väg, som är föreslagen af reservanten inom telegrafstyrelsen, byråchefen Wennman. Hans metod är att låta förhållandena vara såsom de äro, låta konkurrensen taga ut sin rätt samt låta telegrafverket så småningom slå ihjäl bolaget och därigenom drifva det till underkastelse.

Jag behöfver icke framhålla, att därigenom ingalunda under närmaste tid och, jag vågar påstå, under mycket lång tid, någon som

helst af de nyss påpekade olägenheterna kommer att undanrödjas; tvärtom komma dessa att ytterligare skäpas, ty man kan taga för afgjort, att bolaget icke godvilligt gifver sig i en sådan strid utan kommer att uppbjuda alla krafter för att bjuda telegrafverket spetsen, och att därigenom alla dessa olägenheter både i nationalekonomiskt och byggnadstekniskt hänseende komma att ytterligare ökas, är klart, liksom att olägenheten för allmänheten att vara i mistning af samtrafik icke på detta sätt kommer att häfvas. Med den starka ställning bolaget har, är det omöjligt annat, än att striden kommer att blifva ytterligt dyr för telegrafverket och för staten. Jag har den uppfattningen, att det ingalunda blir för staten billigare att på detta sätt böja allmänna telefonbolaget. Med afseende å den styrka telefonbolaget har, vill jag erinra, att bolagets aktiekapital är 2,700,000 kronor, samt att enligt bolagsordningen icke får utdelas mer än 8 proc. på detta kapital, till dess reservfonden uppnått lika belopp som aktiekapitalet; att för närvarande bolagets reservfond uppgår till 380,000 kronor samt att afsättningen icke går till mer än 10 proc. af årliga afkastningen, hvaraf följer att det kommer att dröja länge, innan man uppnår det afsedda beloppet 2,700,000; att för utdelning af 8 proc. å kapitalet erfordras 216,000 kronor samt att allmänna bolaget innehar i aktiebolaget L. M. Erikssons telefonverkstäder andel till $\frac{1}{3}$ af aktiekapitalet. Denna verkstad lämnade i fjor en inkomst af 1 million kronor och således 333,000 kronor på allmänna bolagets del. Såsom herrarne finna, har bolaget genom denna inkomst fullt tillräckliga medel att betala aktieägarne den utdelning, som de enligt bolagsordningen under en lång följd af år hafva rätt att få, och således är bolaget icke beroende af den ekonomiska driften utaf telefonrörelsen i Stockholm och omnejd. Detta anför jag för att visa, hvilket oerhördt kraftigt vapen bolaget har i sin hand, om man på detta sätt skulle inlåta sig i en strid, som ju icke kan gå ut på annat än bolagets tillintetgörande. Nu får jag säga, att denna utväg tilltalar åtminstone icke mig, och jag tror icke heller att den särskildt i denna kammare skall få många anhängare. Jag kan icke finna det på något sätt staten värdigt att så göra, synnerligast då det gäller en konkurrent af den beskaffenhet, som här är i fråga, ett bolag, som inlagt så ofantligt stora förtjänster om telefonväsendets utveckling icke blott i vårt land utan snart sagdt i hela världen. Detta är skälen, hvarför jag icke anser denna utväg tillräddlig.

Då har man påpekat en annan utväg och sagt, att man icke bör göra förändring i nu befintliga förhållanden annat än i sådan mån, att vi skola framtvunga den samtrafik, som afbrutits. Jag tror icke det går så lätt att utföra denna sak. Hvad samtrafiken angår, hafva tre olika sätt för dess ävägbringande ifrågasatts, dels fri samtrafik, dels samtrafik mot afgift af 5 öre och dels mot afgift af 10 öre. Hvad den fria samtrafiken och dylik mot 5 öres afgift beträffar, har allmänna bolaget på det bestämdaste sätt motsatt sig detta och förklarar, att det vore detsamma som själfmord. På grund däraf att rikstelefon är i besittning

*Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
fonnäten i
Stockholm
med omnejd
m. m.
(Forts.)*

Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
fonnäten i
Stockholm
med omnejd
m. m.
(Forts.)

af alla interurbana ledningar, är gifvet och klart, att om afgiften för öfvergång från bolagets nät till rikstelefon blefve så låg som 5 öre, och helst om icke bolaget toge någon afgift alls, alla eller åtminstone de flesta tillträdande abonnenter ovillkorligen skulle ansluta sig till rikstelefon, och bolaget skulle på detta sätt så småningom dö ut. Insikten därom har föranledt bolaget att motsätta sig alla dylika från telegrafverket gjorda förslag. Då säger man: går det icke an att tvinga telegrafverket till 10 öres-samtrafik? Telegrafverket har för sin del lika bestämdt förklarat, att samtrafik på dylika villkor betyder för detsamma omöjlighet att inom Stockholm och gränserna för 70 kilometer- rayonen däromkring kunna utveckla sig på något så när tillfredsställande sätt. Och det synes mig, att telegrafverket också har bjudit mycket goda skäl för denna upplåtning.

Under år 1902, då samtrafik var gällande mot 10 öres afgift, utgjorde tillökningen i rikstelefonens abonenterna 378. Den 1 juni 1903 upphörde samtrafiken. Tillökningen af abonnenter under de sista 7 månaderna af 1903 utgjorde 1,063 och tillökningen under hela året 1,600 och något däröfver. Samtidigt utgjorde ökningen i allmänna bolaget under år 1902 2,175 och under år 1903 2,122; således visserligen fortfarande absolut mer än telegrafverkets ökning, men en högst väsentlig ändring i proportionen ägde rum mellan tillväxten på ena och andra hållet; en absolut minskning för bolaget och en ganska väsentlig ökning för telegrafverket. Jag tror icke, att Riksdagen för sin del skulle vilja vara med om att framtvunga, ifall det låte sig göra, samtrafik på sist berörda villkor. Jag tror icke, att Riksdagen har anledning att försöka sig på det, ty taxefrågor äro af den beskaffenhet, att de hittills och med full rätt hållits fjärran från Riksdagens bestämmande. Men äfven om Riksdagen icke skulle hysa betänklighet i detta afseende, tror jag icke, att Riksdagen på detta sätt skulle vilja tvinga verket till att ingå på denna samtrafik- afgift; jag känner mig åtminstone öfvertygad om, att statsutskottet icke åsyftar något sådant. Ty då utskottet finner betänkligt att afhända telegrafverket rätt att bestämma taxan i rikets största kommun, är det gifvet och klart, att utskottet skall finna ännu mer betänkligt att afhända telegrafverket möjligheten att få några apparater inom rikets största kommun. För öfrigt ber jag få framhålla, att äfven om på detta sätt samtrafik skulle framtvingas, skulle ingalunda alla olägenheter, som jag förut påpekat, blifva undanröjda. Man finge visserligen tillstånd af Stockholms stad att lägga ned trummor i gatorna och blefve sålunda fri från de allt för många luftledningarna, men då uppstode en annan svårighet. Den trängsel, som förut fanns på taken, förflyttades under jorden, och det blefve icke lätt att där få rum med dessa ledningar, och för öfrigt skulle man icke alls på samma sätt lämpligen kunna ordna ledningarna, som om hvar och en hade sitt särskilda territorium att röra sig inom. Såsom exempel härfpå ber jag få nämna, att telegrafverket, förklarat att så snart 20

abonenter finnas inom ett kvarter, verket mycket väl kan förse hela detta kvarter med jordledningar; men om dessa 20 fördelas på begge institutionerna, så att 10 komma på hvardera, går det icke för sig att för dessa abonnenters räkning, sedan de blifvit splittrade, draga dit underjordiska ledningar. Häraf synes, att en stor del af dessa byggnadstekniska olägenheter komma att stå kvar.

*Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
fonnäten i
Stockholm
med omnejd
m. m.
(Forts.)*

Det finnes ett tredje sätt: att inköpa bolagets egendom i dess helhet, att nu afslå det förslag, som föreligger och sedan inköpa det enskilda telefontätet i hufvudstaden i dess helhet. Utan tvifvel vore detta från statens synpunkt det radikalaste sättet att gå tillväga. Alla de olägenheter, som nu här framhållits, skulle då utan tvifvel försvinna. Men först och främst skulle det komma att dröja tämligen länge; jag vågar nämligen icke hoppas, att en underhandling om nytt förslag till inköp af hela enskilda telefontätet skall kunna gå så fort för sig, med den erfarenhet, vederbörande nu hafva af vårt beslut år 1902 och om det sätt, hvarpå sådana underhandlingar af Riksdagen mottagits. Jag är öfvertygad, att det säkerligen kommer att dröja någon tid, hvarunder alla olägenheter kvarstå, innan man får till stånd en öfverenskommelse, som kan finnas äfven af Riksdagen acceptabel. Vidare är jag för min del på det klara med, att man icke skall kunna på ett för staten billigare sätt härigenom komma åt nätet, om man nu en gång vill komma därhän att lösa hela ifrågavarande nät och lämna det i statens hand. Ty om det skall lösas på en gång, måste man ovillkorligen lösa alla telefoner, som då finnas, och, såsom jag nyss anförde, finnas icke mindre än 6,000 dubbla telefoner, 6,000 abonnenter i både allmänna bolaget och riks. Nu är tydligt, att en hel del af dessa skulle efter sammanslagningen af näten komma att upphöra vare sig med ena eller andra abonnementet. Hvad vi då hade köpt af dylika telefoner, vore något, som i och för sig icke hade något värde. Jag tror icke, med den starka ställning bolaget har, att det gifver med sig så pass mycket, att inköpet af hela nätet nu blir billigare med alla dubbla telefoner än inköpet en gång i tiden skulle enligt det föreliggande förslaget blifva, då icke en enda dubbeltelefon funnes. För min del har jag en särskild anledning, hvarför jag icke anser inköpet af telefontätet i dess helhet vara att föredraga framför nu föreliggande förslag. Det är helt enkelt därför, att den bästa lösning som framkommit består i, att det nu tilltänkta närmast föreliggande byte- och köpeaftalet komme till stånd, men att man sedermera icke ginge längre. Genom att få ett sådant byte till stånd erhåller hvardera institutionen sin rayon fullständigt afskiljd, hvarinom hvar och en må röra sig såsom honom bäst synes, och genom den fria samtrafiken blir olägenheten absolut ingen af att tillhöra den ena eller den andra; men i detta sätt att ordna saken ligger en fördel, som jag för min del skulle vilja hålla på, och jag undrar, om icke många äro eniga med mig därom, att konkurransen icke är något dåligt lika litet på detta som på andra områden, endast och allenast den drifves på förnuftigt och lämpligt sätt. Såsom det nu

Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
fonnäten i
Stockholm
med omnejd
m. m.
(Forts.)

är, kan icke konkurrens komma till uttryck särskildt på det tekniska området, emedan förhållandena där äro för mycket tilltrasslade. Samma slags konkurrens, som här på telefonens område, mellan statens och enskilda järnvägar är något, som ingen kan vara med om, men den konkurrens, som för närvarande finnes mellan stats- och enskilda järnvägar, den tror jag nog har många anhängare. På samma sätt skulle det kunna blifva med detta. Hvar och en finge sitt område för sig, der han kunde sköta sig precis ostörd, med införande af de förbättringar, som han på det sättet kunde utföra, och utan tvifvel komme de att utföras, just därför att hela området tillhörde honom. Den ene skulle sålunda drifvas fram att efterlikna hvad innehafvaren af andra områden infört, och de skulle båda följa med hvarandra. Detta är för mig ett mycket stort skäl, hvarför jag är med om det förslag, som nu är framlagdt från Kungl. Maj:ts sida. De fördelar, som därigenom i öfrigt vinnas, ligga i öppen dag. I och med att ett sådant aftal komme till stånd, undanröjas alla olägenheter, som nu finnas: samtrafiken kan börja, ledningar kunna nedläggas i gatan, och på ett bättre och mer effektivt sätt, än om endast samtrafik skulle införas; hvar och en kan ordna sig inom sitt distrikt. Sålunda skall ett fullt tillfredsställande tillstånd införas; man skulle icke på något sätt förkväfva den enskilda företagsambeten, utan man gäfve den luft under vingarna att flyga starkare och högre än den nu kan göra. Emellertid, jag skulle helst stanna vid ett sådant aftal, men kan naturligtvis icke hafva något emot att i aftalet inrymmas möjlighet för staten att, om så finnes önskligt, inlösa återstoden af nätet. En rättighet för staten, som icke åtföljes af motsvarande skyldigheter, synes icke vara anledning att tillbakavisa.

Hvad nu närmast föreliggande köpe- och bytesaftal beträffar, hvarigenom bolaget skulle få 6,000 och rikstelefonen 12,000 nya telefoner, så har jag icke från något håll hört anmärkning, att i denna del det skulle vara ekonomiskt oförmånligt för staten. Det synes icke heller möjligt att rikta en sådan anmärkning mot förslaget. Medelpriset skulle blifva 370 kronor såväl å de apparater, som öfverginge från bolaget som å dem från staten och detta oaktadt allmänna bolagets telefoner till allra största delen lämnas med andel i station, under det telegrafverkets lämnas utan andel i station och denna andel värderas till 30 kronor. Vidare är att märka, att af de telefoner, bolaget får af staten, 62,7% äro dubbla abonnement, under det staten får endast 18,3% dubbla abonnenter; att risken af frångång af abonnenter är mycket större för bolaget än för staten ligger i öppen dag. Vidare förklarar telegrafstyrelsen, och det synes hafva visats på fullt tillfredsställande sätt, att mellangiftens belopp, omkring 2,600,000 kr., utan svårighet kan amorteras på den tid, telegrafverket är skyldigt att amortera alla sina andra lån, eller 20 år.

Nu har statsutskottet mot detta förslag anmärkt egentligen tvenne saker. Den ena, att staten skulle afhända sig rätten att bestämma telefonavgifterna genom att binda sig vid i kontraktet fastställd taxa.

I afseende på detta ber jag först få erinra därom, att detta har staten gjort i snart sagdt hvarje fall, där inköp skett af enskilda telefonnät. Det är en fordran, som vanligen framställes af säljaren, och staten har icke ansett sig kunna vägra. I detta fall vill jag för min del säga, hvad jag äfven skall återkomma till sedan, att jag finner det förenadt med minst lika stor fördel för staten som för bolaget, att afgifterna på detta sätt blifva fastställda, ty afgifterna äro från allmän synpunkt sedt genom erfarenheten bekräftade såsom lämpliga, och man kan knappast säga något annat, då det finnes så många olika sorters telefoner och därmed sammanhängande afgifter att välja på. Att de äfven ur ekonomisk synpunkt sedt hålla streck torde visa sig genom det resultat bolagets rörelse gifvit under den tid det existerat. Jag får vidare fästa uppmärksamheten på, att maximiafgiften, 80 kronor, är redan bestämd af Stockholms stad, ty bland andra villkor för trummors nedläggning i gator har Stockholms stad fastslagit, att årliga telefonafgiften icke får vara högre än 80 kronor. Således är icke möjligt att höja detta belopp, om man vill gå med ledningar i gatan. Detta gäller till 1920, och sannolikt kommer detsamma att gälla för prolongation af rättigheten att gå i gatan med ledningar. Det lärer därför nog icke kunna gå öfver de åttio kronorna. De i aftalet fastställda afgifterna äro således närmast att betrakta såsom minimi-afgifter, och då får jag för min del säga, att jag anser bestämmelsen härom vara till säkerhet för telegrafverket, ty hvem är det som i främsta rummet skulle kunna tänkas vilja sätta ned taxorna? Icke lärer det blifva staten. Den faran skulle väl snarare hota från bolagets sida. Det synes mig vara en fördel och till säkerhet för telegrafverket att vara fritt från denna fara, ty låt vara att det icke behöfver hafva omedelbart inflytande på afgifterna inom rikstelefonens område, men gifvet är, att exemplet smittar, och att fordringar skulle framställas från allmänheten. Det kan ju mycket väl hända, att den tiden kommer, då lämpligen afgifterna kunna sättas ned, men då den kommer, kunna herrarne vare öfvertygade om, att tiden äfven är lämplig för bolaget, men det är icke precis lika säkert, att, då tiden är lämplig för bolaget, den också är lämplig för telegrafverket. Det är därför jag anser, att denna bestämmelse talar till förmån för aftalet, och att det vore ganska olyckligt, om den icke funnes.

Den andra anmärkningen är, att villkoren för en eventuell inlösen af hela återstående delen af enskilda telefonnätet redan nu skulle bestämmas, huru än förhållandena komma att ändra sig. Jag skulle då vilja fråga, huru det skulle gå till, om man hade fastslagit blott den bestämmelsen, att vid den och den tidpunkten äger telegrafverket att inlösa återstående nät, utan att säga något angående de grunder, som skulle följä. Jag tror, med den lilla erfarenhet jag såsom mångårig suppleant fått i statsutskottet, att ett sådant förslag från regeringens sida skulle af utskottet hafva angripits och, såsom mig synes, med full rätt nedgjorts och söndersmulats. Jag är således öfvertygad, att grundernas angifvande varit nödvändigt. Då har jag hört sägas:

*Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
fonnäten i
Stockholm
med omnejd
m. m.
(Forts.)*

Ang. ett köpe-
och bytesafäl
rörande tele-
fonnäten i
Stockholm
med omnejd
m. m.
(Forts.)

hvarför skulle man icke då få lösa efter värdering liksom i fråga om telefonnätet utanför Stockholm? Ja, jag vet icke, huruvida det vore så mycket säkrare, om det står »efter värdering». Efter hvilken norm skall värderingen ske? Jag tror många hafva den uppfattningen, att denna värdering skall ske efter materialvärdet, antingen med hänsyn till nätets fortfarande brukbarhet för det ändamål, hvarför det anlagts, eller också blott såsom skrot. Jag kan dock icke föreställa mig, att ett i bruk varande telefonnät skulle kunna lösas uteslutande efter materialvärdet, då sådant icke står absolut utsatt, och något sådant finnes icke nämndt. Nu ifrågavarande bestämmelse om »lösen efter värdering» af nätet utom Stockholm har emellertid icke varit föremål för anmärkning; tvärtom har jag hört sägas: om det stode på detta sätt rörande nätet i Stockholm, då kunde vi vara med om förslaget. Men jag tror det är lyckligt, att det icke står på samma sätt, ty att man icke skall kunna frånsä afkastningsförmågan är tydligt och klart, men då icke på förhand är bestämdt, på hvad sätt man skulle taga hänsyn till denna afkastningsförmåga, så kunde lätt tvekan och tvister komma att uppstå vid en blifvande uppgörelse. Jag tror därför det vara mycket lyckligt funnet, att man fastslagit grunderna nu, nämligen en kapitalisering af medeltalet af de nästföregående fem årens nettointkomst efter 5 procent för jordledningar och 5 1/2 procent för luft- eller kombinerade luft- och jordledningar med afdrag för bristande underhåll. Det har visats, att på grund af dubbelabbonnenternas bortfallande, då sådana icke funnes att lösa, blir denna värdering minst lika förmånlig som en inlösning skulle blifvit, i händelse den skett i öfverensstämmelse med 1902 års förslag, nämligen med kapitalisering efter 6 1/4 procent. Efter hvad telegrafstyrelsen visat, skulle det antagligen komma att ställa sig så, att man finge betala 461 kronor 65 öre per apparat, under det att man då beräknade priset till 490 kronor 56 öre. Nu har reservanten i telegrafstyrelsen förklaradt, att de beräkningsgrunder, som här äro uppgjorda, komme att leda till ett lösningspris, som blefve oerhördt för dyrt. Hans kalkyler därvidlag förefalla mig åtminstone något egendomliga, ty de basera sig på, att genom de afgifter, som enligt af-talet skulle blifva fastställda, inom allmänna bolagets område hvarje telefon skulle gifva omkring 4 kronor mer, att således nettointkomsten där skulle blifva 30 kronor i stället för 26, som den nu beräknats till, under det han med alldeles samma afgifter kommer till det resultat, att inom telegrafverkets område hvarje telefon skulle lämna en betydligt sämre inkomst än hvad den förut gjort. Det förefaller mig något egendomligt att räkna på detta sätt, i synnerhet då man ju måste erkänna, att allting talar för att hvarje telefon kommer att lämna bättre resultat inom telegrafverkets område, när hela den administrationskostnad, som nu tynger allmänna bolagets verksamhet, kommer att bortfalla i och med dessa telefoners öfverlämnande till telegrafverket.

För öfrigt är detta villkor om lösens fastställande med hänsyn till afkastningsförmågan i närmaste öfverensstämmelse med hvad som

bestämts vid alla järnvägskoncessioner, och detta företag synes vara af samma natur i afseende å de grunder, som böra anläggas vid en inlösen, som enskilda järnvägsföretag.

Nu säger man, att förhållandena kunna ändras. Jag kan icke förstå detta på annat sätt, än att förändringen skulle ske på det tekniska området, så att hvad man inlöste icke hade något egentligt värde utan måste utbytas mot annat, att t. ex. trådlös telefonering genomfördes eller något dylikt. Nu får jag säga, att sådana uppfinningar icke slå igenom så ytterst hastigt, att man icke får tid på sig, samt att de vanligen göra sig förnimbara många år i förväg. Och är det så, att vid en sådan tidpunkt, då man eljest skulle säga upp för inlösnings af återstoden, tiden för nätets behöfliga ombildning vore nära förestående, så föreställer jag mig, att man icke skulle vara nog oklok att göra upp affären, utan vänta och därigenom tvinga bolaget att genomföra erforderliga tekniska förbättringar samt icke förr, än de blifvit genomförda, begagna sig af sin lösningsrätt. Låt vara, att lösesumman för apparat blefve högre, men så blefve också afkastningsförmågan för staten af dessa apparater större. Emellertid är klart, att hvad man än väntar i afseende å dessa förändringar, kan man icke vänta dem under de närmaste åren, och under sådana förhållanden är det en väsentlig förbättring, som herr Fränckel genom sin reservation gjort, hvarigenom staten tillförsäkras inlösningsrätt jämväl under hela den närmast följande tiden till 1909.

Jag ber om ursäkt, att hvad jag nu haft äran anföra blifvit litet långt, men ämnet var synnerligen vidlyftigt och innebar så mycket af intresse, att jag trott mig böra och kunna våga inför kammaren göra en något närmare exposé än den, som står till buds i de digra handlingarna.

Med anledning af hvad jag anför, anhåller jag att få instämma i yrkandet på bifall till herr Fränckels reservation.

Herr Tamm, Hugo: Jag tänker icke gå in på alla de siffror, den siste talaren anförde, de äro ju tillgängliga i den kungl. propositionen, och jag har naturligtvis ingen anledning alls att tvifla på de uppgifter, som där äro gifna. De äro säkerligen rätt och väl uträknade. Det är icke på den grunden, som jag jämte flera inom utskottet ansett mig skyldig att ställa mig på afslag, sådan som Kungl. Maj:ts proposition här föreligger. Jag skall börja såsom herr Fränckel med hvad förut i denna fråga förekommit, men icke blifva lång i det fallet. Jag skall då anhålla att få erinra kammaren, huru denna fråga så småningom kommit till den ståndpunkt, där den nu står. I början stod Första Kammaren ganska enig på den åsikten, att det icke var fördelaktigt att öfverlämna sådant, som de enskilde kunde sköta, i statens händer och allt mer utveckla statens verksamhet. Därför rådde också i denna fråga den uppfattningen, att staten skulle hafva de interurbana linjerna, och sedan skulle orterna fritt få röra sig med de mindre näten, i den mån dessa vore tekniskt använd-

*Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
fonnäten i
Stockholm
med omnejd
m. m.
(Forts.)*

Ang. ett köpe-
och bytesafäl-
rörande tele-
fonnäten i
Stockholm
med omnejd
m. m.
(Forts.)

bara. Emellertid blef utvecklingen icke på detta sätt, utan den tog en helt annan vändning, och den förre energiske chefen i telegrafstyrelsen började, kan man säga, köpa upp små nät — uttrycket är icke riktigt, ty näten måste faktiskt ombyggas — för att mindre orter skulle upphöra med sina nät och därpå komma in i statens telefonnät, och så blefvo till sist, såsom herrarne veta, alla dessa nät inköpta, så att staten har hela Sveriges telefontät med undantag af den betydande och viktiga Stockholmskretsen, i hvilken det allmänna bolaget har varit rådande sedan den allra första tiden. Jag instämmer i hvad som yttrades nyss, att detta allmänna bolag hafva vi i alla fall att tacka för två saker, det är den ståndpunkt, hvarpå telefonväsendet i Sverige står både i *tekniskt* hänseende och äfven i *afseende på prisbillighet*, så att Sveriges telefontät är snart sagdt det förnämsta i världen. Under den tiden var allmänheten mycket nöjd med saken, som den var ordnad — man hörde aldrig några klagomål, allmänheten bryr sig jämförelsevis litet om hvem som äger näten, bara den blir betjänad och kommer väl fram, och man hörde icke några klagomål öfver detta. Det är som sagdt två saker vi hafva att tacka allmänna bolaget för: det ena var telefonväsendets utveckling och det andra — tack vare bolagets konkurrens — att verkliga priset nedgick så. Jag kan i det fallet visa, huru pass mycket denna konkurrens har verkat. Jag har här nämligen ett bref, skrifvet af förre chefen för telegrafverket till sekreteraren i engelska telegrafstyrelsen mr Lamb, hvilket återopats vid en på föranstaltande af engelska regeringen i september 1897 hållen undersökning angående telefonförhållanden i Glasgow. I detta bref säger nämligen — på tal om bolagets abonnemang med obegränsadt fri samtalsrätt och den bolaget af Kungl. Maj:t medgifna koncession att idka telefonverksamhet i Stockholm och dess omnejd — kungl. telegrafverkets chef: »I följd häraf har konkurrens uppstått, hvilken på allt sätt verkar ogynnsamt och hvilken äfven haft till resultat, att afgifterna nedbragts vida under de lämpliga (the proper ones). Det enskilda bolaget har borttagit alla afgifter, som förut erlades för samtal mellan bolagets skilda ledningar, det vill säga alla bolagets abonnenter inom hela distriktet samtala nu med hvarandra utan att betala någon annan afgift än den årliga abonnentsafgiften. Till och med för svenska förhållanden äro bolagets afgifter alldeles oresonliga (quite unreasonable) för fria samtal inom ett så stort distrikt.» Ja, då var vid den tiden i alla fall bolagets pris öfver 85 kronor och på landsbygden 80 kronor per abonnent, och det var dessa pris, som af chefen för telegrafverket förklarades vara »alldeles oresonliga för fria samtal inom ett så stort distrikt». Hvad var följderna? Jo, strax därefter nedsattes af telegrafverket dess afgift till 50 kronor. Tro herrarne, med tanke på detta uttalande, att de, som haft i sin hand att bestämma prisen, nedsatt dessa, om icke konkurrensen varit? Nej, säkerligen icke. Det är således enligt min uppfattning alldeles bestämdt säkert, att det är denna konkurrens, som vi nu hafva att

tacka både för den tekniska utvecklingen och äfven för det billiga priset. Det var dock *en*, som hela tiden varit missbelåten, och det har varit telegrafstyrelsen. Det är alltid obekvämt att hafva konkurrenter, det är bättre att regera ensam på täppan, och så framlades 1902 års förslag, som är väl bekant, i fråga om inköp af hela telefonnätet. Ja, det förslaget föll, och hvarför? Så vidt jag låg med i behandlingen och kan fatta frågan, föll den egentligen på tre hufvudsaker. En del tyckte, att summan var för hög — det lämnar jag för min del å sido — den andra var, att man icke ville släppa konkurrensen, just emedan man insåg, huru denna konkurrens verkat fördelaktig nedsättning i priset här och därigenom öfver hela landet; den tredje omständigheten, som var af vikt, var, att bakom hela Kungl. Maj:ts proposition skymtade fram en s. k. omreglering eller omorganisation af telefonväsendet, hvilken säkerligen icke hade blifvit så synnerligen fördelaktig för allmänheten, som nog fått betala liksom ofta annars, när två andra göra upp ett köp och staten skall betala.

*Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
fonnäten i
Stockholm
med omnejd
m. m.
(Forts.)*

Men sedan 1902 äro förhållandena alldeles olika. Före detta år förekommo flera sporadiska försök till skarp konkurrens å telegrafstyrelsens vägnar för att mota det allmänna bolaget. Jag har här i min hand ett litet kontrakt mellan en ort och telegrafstyrelsen, enligt hvilket styrelsen, för att, såsom det heter, tillmötesgå allmänna bolagets abonnenter, lämnar dem fem års fri telefon under villkor, att de efter dessa fem år afsäga sig att vara abonnenter i allmänna bolaget. Sådana sporadiska försök att konkurrera saknas icke. Sedan kom denna telegrafstyrelsens tillsägelse att bryta af hela denna samtrafik, såsom det hette, till allmänhetens fördel och intresse, emedan man därigenom skulle frambringa samtrafik. Huruvida allmänheten delade den åsikten, att det var i dess intresse, att 70,000 abonnenter å ena sidan icke kunde tala med 37,000 å den andra, lämnar jag därhän. Det påminner om en liten historia från min ungdom. Rektorn i min skola hade ofta käppen på ryggen på mig — det är möjligt, att jag förtjänade det. Ibland när jag fått mycket stryk sade han: »snälla barn, kom väl ihåg, att det är för ditt eget bästa». Det är möjligt, att det så var, men icke tyckte jag det vid det tillfället; och jag är icke säker på att allmänheten senterar, att det är till dess bästa att samtrafiken så afbröts. Men därigenom fick naturligtvis rikstelefonen ett skarpt öfvertag, och icke långt därefter kom det också — det var den 3 oktober 1903 — en af Kungl. Maj:t meddelad föreskrift, att telefon icke fick anordnas i statens ämbetsverk utan af Kungl. Maj:t i hvarje särskildt fall utverkadt medgifvande. Det var, så att säga, förbjudet för allmänna bolagets abonnenter att meddela sig med något af statens ämbetsverk. Följden af dessa åtgärder blef, som sagdt, att 70,000 personer å ena sidan och 37,000 å den andra icke kunde tala med hvarandra. Däraf förorsakades tvång för många att skaffa sig dubbeltelefoner och åsamkades dem därigenom större utgifter. Med ett ord, just det man nu öfverklagar är framkalladt till

Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
fonnätet i
Stockholm
m. m.
(Forts.)

stor del, såvidt jag begriper, af denna enligt min uppfattning något våldsamma framfart att framtvunga rikstelefonen på den andras kostnad. Detta må vara huru som helst. Dessa åtgärder må af somliga anses lämpliga, af andra icke, men genom dem har faktiskt det tillstånd skapats, inför hvilket vi stå och det i en situation, som framkallar frågan: hvad skall göras? Jag skall icke gifva mig in på det herr Swartz yttrade angående svårigheterna för bolagen och rikstelefonen att komma öfverens. De kommo bra öfverens, när det gällde denna försäljning. Jag vet icke, om det skulle vara så omöjligt att i detta fall åstadkomma en lojal och riktig konkurrens. Den ena har ett kraftigt stöd af staten, den andra af stark ställning inom stockholmskretsen genom det stora antalet abonnenter. Det vore naturligtvis önskvärdt för allmänheten, att frågan uppgjordes, så att endast den konkurrens finge verka, där man genom goda tekniska anordningar, god betjäning och god skötsel i det hela sökte draga de flesta abonnenterna till sig. Men man vågar väl knappt hoppas på detta, och då återstår det som för närvarande synes vara den enda lösningen, nämligen att inköpa det allmänna telefonnätet. Vi stå i valet mellan att utbetala flera millioner eller också förhindras att komma fram. Jag är nämligen alldeles bestämdt af den öfvertygelsen, att, om staten köper det lilla nätet på föreslagna villkor, följer nog resten förr eller senare efter, ty icke kan man väl tänka sig, att, sedan man bundit händerna med ett sådant kontrakt, det kan komma att gå på det viset, att staten icke köper, utan då vi besluta i dag, böra vi enligt min uppfattning hafva ögonen öppna för att vi måste köpa det hela, och då jag icke kan gå in på herr Swartz' förslag utan har åtskilliga anmärkningar att göra däremot, är det på grund af dessa anmärkningar, som jag icke kunnat biträda förslaget.

Det är visserligen mycket bra att framställa dessa fotografier och dessa svårigheter att komma fram. Jag är icke kompetent att bedöma de tekniska svårigheterna. Att sådana kunna finnas är jag öfvertygad om. Jag vet bara, att kunde man köpa det hela, försvunne samtliga svårigheterna.

Det kan icke nekas, att genom det här kontraktet blir faktiskt taxan bunden, till dess staten tager och köper in hela nätet. Staten afsäger sig ovillkorligen härigenom all bestämningsrätt öfver taxan, och beträffande denna taxa vill jag åberopa hvad telegrafstyrelsen många gånger sagt. Vi hafva hört telegrafstyrelsens klagan öfver den obekväma taxa, som finnes nu. Det har anförts många gånger såsom skäl för inköpet, att denna taxa i allmänna bolaget var så lämpad efter olika förhållanden och så låg, såsom uttrycket löd, att det var fara, att de från landsorten skulle tvunga sig till sådan taxa. Det är denna taxa man nu faktiskt vill fastslå. Jag anser den vara alldeles utmärkt, ty den rättar sig efter olika förhållanden, efter abonnenternas olika förmögenhetsförhållanden. Jag har för min del ingenting emot den, men när man många gånger uttalat, att denna

taxa icke är fördelaktig, tager man nu och genom kontrakt på obestämd tid binder sig vid denna taxa.

Sedan kommer man till priset, som skall betalas för den här telefonen. Hvad det en gång verkligen blir, vet jag icke och ingen annan af herrarne heller. Vi sätta A)-priser för hvarje telefon och sedan skall affären inlösas efter nettobehållningen. I kontraktet står endast en sak fastslagen, och det är hvad som skall betalas per telefon. Men hvad nettot af detta är, det lär ingen människa kunna afgöra. Här finnas sådana faktorer, obestämbara för en längre framtid, som aföningsförhållanden och underhåll. Här har arbetats ut sådana saker som självkontrollerad öfverföring, ja, uppfinningarna på detta område äro så stora, ja, man kan tänka sig, att den trådlösa telefonen kan komma ett, tu, tre, med ett ord förhållandena äro sådana, att jag icke kan se, att fastsläendet af A)-pris stort bidrager att bestämma det riktiga priset i en framtid; åtminstone är det långt osäkrare än att nu taga ett pris för hela affären, om saken göres upp på en gång.

Herr Swartz har sökt visa, att genom denna uppgörelse en god konkurrens skulle fortfara och att därför denna nu framlagda uppgörelse vore så bra. Men den blir icke bra. I den ena delen af samma stad regerar staten, i den andra allmänna bolaget, och få de lugnt och ostörda af hvarandra sköta sina saker, händer det nog, såsom det ofta sker, då man får vara för mycket i fred — man somnar in. Jag tror, att vi gå orätt väg, och skola vi nödvändigt köpa, är det bättre att köpa det hela. Herr Fränckel är i sin reservation af annan mening än herr Swartz och medgifver, att den där långa tiden och de af utskottet framförda betänkligheterna mot att binda sig så länge äro afsevärda, och därför föreslår han, att inlösningrätt efter uppsägning skall kunna inträda tidigare, till och med 1909, men jag kan icke se hvad detta förändrar förhållandet. Hvem vet, om staten går in därpå 1909? Man kan väl icke lämna telegrafstyrelsen fritt att göra upp detta, utan man måste väl hafva Riksdagens beslut på detta, innan man gör upp det, och således sväfva abonnenterna i samma osäkerhet huru det kommer att gå.

Dessutom kan jag icke säga annat, än att det förefaller egenomligt, att Riksdagen fattar beslut utan att veta, huruvida de enskilda bolagen svara nej och kasta hela beslutet å sido, när det förekommer på deras bolagsstämma. Jag kan således icke för min del finna, att detta aftal på nöjaktigt vis löser frågan, utan det löser den tvärtom på ett ganska ovisst och obestämdt sätt. Jag är icke heller öfvertygad, att allmänna meningen ligger för frågans lösning på detta sätt. Det kan nog komma en dag, då man tvingas till det. Det är bättre att framkomma med ett förslag, då man vet hvad man gifver, utan obestämda faktorer, utan att på detta sätt binda statens självbestämningrätt öfver taxan eller åstadkomma en så besynnerlig institution som att man monopoliserar ett enskildt bolag i en del — den bästa delen — och själf tager den andra. Jag kan icke finna

*Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
fonnäten i
Stockholm
med omnejd
m. m.
(Forts.)*

*Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
fonnäten i
Stockholm
med omnejd
m. m.
(Forts.)*

annat, än att utskottet haft giltiga skäl att för Riksdagen framlägga sina betänkligheter mot köpet. Jag skall icke hänga mig, huru det än går, då jag icke har något ansvar för det. Men för min del tror jag, att Riksdagen gör bäst att ännu hvila på hanen, till dess det kommer en uppgörelse om köp på en gång eller uppgörelse om samtrafik, hvilket jag helst såge, och därför får jag anhålla om bifall till utskottets förslag.

Herr statsrådet Westring: Det har under den debatt, som nu ägt rum, tydligt och klart utvecklats, att de olägenheter, som det nuvarande tillståndet i afseende på telefonverksamheten här i Stockholm medför, äro så stora, att det är oundgängligen nödvändigt att söka få en ändring. Nu har den föregående ärade talaren riktat ett skarpt klander mot att förhållandena bragts i den ställning, hvarti de kommit genom att det aftal, som förut ägt rum mellan rikstelefonen och de enskilda bolagen, blifvit uppsagdt. Detta aftal ingicks 1890, medan ännu rikstelefonens utveckling här i landet var skäligen begränsad. Det var gällande så, att det kunde uppsägas att upphöra först 1901. Under den tiden hade det snart nog blifvit klart för telegrafstyrelsen, att detta kontrakt var af den beskaffenheten, att, medan det lade en hämsko på rikstelefonens utveckling inom Stockholm, det omgärdade de enskilda bolagen med en mur, så att säga, som skyddade dem och gjorde, att deras utveckling gick oafbrutet framåt. Såsom redan en af de föregående talarne anført, har under åren 1892—1902 abonnentantalet för bolagen ökats med 25,500 och för rikstelefonen med 11,100. Och under sista året 1902 ökades abonnentantalet för bolagen med 2,200 och för rikstelefonen med 378. Det visar sig ovillkorligen af detta, att aftalet, om man ser det från den ekonomiska synpunkten, för rikstelefonen varit absolut ofördelaktigt.

Nu hänvisade den föregående talaren i detta hänseende till den uppfattningen, att det var icke så angeläget att utveckla statens verksamhet i sådana här fall, utan att man borde öfverlåta det åt enskilda i så hög grad som möjligt. Jag tror, att åsikterna i den vägen äro ganska olika, och frågan bör väl bedömas med afseende på olika förhållanden. När staten slår sig in på en affärsverksamhet sådan som den nu ifrågavarande, är det väl nödvändigt för staten att så ordna denna verksamhet, att den kan bedrivas så ekonomiskt som möjligt. Men för att en kommunikationsanstalt skall kunna drivas ekonomiskt, måste i främsta rummet tillses, att kundretsen icke för mycket inskränkes. Man har i öfrigt denna skyldighet icke blott mot sig själf, utan äfven mot abonnenterna. Vi hafva ju öfver hela riket 70,000 abonnenter. Det är ju icke utan intresse för dessa 70,000, att telefonnätet här i Stockholm så mycket som möjligt utvecklas, så att de komma i beröring med så många som möjligt utan besvärande öfvergång.

Om det således var fullt riktigt, att man från rikstelefonens sida

icke gick in på att förlänga det förut gällande samtrafiksafsalet, följer däraf icke, att man icke bort söka erhålla en ändring i det nu gällande tillståndet. Såsom jag antydde, är detta tillstånd förenadt med många afsevärda olägenheter. I första rummet är det ju, såsom förut här utvecklats, för trafikanterna mycket besvärligt.

Så kommer nu en annan synnerligen viktig omständighet, som också en talare förut framhållit. Det är, att det är alldeles oekonomiskt detta, att inom eu mindre rayon som den ifrågavarande två förvaltningar drifva alldeles samma rörelse. Den nationalekonomiska förlusten däraf är förvisso mycket afsevärd. Slutligen har man svårigheten här i Stockholm att komma fram. Man trängs nu om platsen, så att det är nästan omöjligt att framdraga de erforderliga ledningarne, och svårigheterna ökas högst väsentligt därigenom, att man icke får lägga kablar i gatorna. I synnerhet drabbar denna olägenhet rikstelefonen. På söder har rikstelefonen kablar endast på några ytterst obetydliga sträckor, och för öfriga stadsdelar, om man jämför med bolagens ledningar, högst väsentligt mycket mindre sådana sträckningar. Det kommer sig däraf, att för rikstelefonen upphörde rättigheten att nedlägga kablar år 1895, under det bolaget fick fortsätta till förra året.

Det var således för telegrafstyrelsen rentaf nödvändigt att söka åstadkomma något annat. Hvad har man då gjort? Man försökte först att få inköpa hela nätet. Detta förslag framlades 1902, men förkastades af Riksdagen. Hade det nu varit lämpligt att så kort tid efteråt försöka med samma förslag? Ja, nu säges det af statsutskottets ordförande, att det varit mycket bättre att gå den vägen. Det är en väg, som man från rikstelefonens sida naturligtvis icke kan hafva något att invända mot, emedan det ju länge har varit dess sträfvan, men man har icke ansett sig kunna så snart efter det ett sådant förslag afslagits återkomma med detsamma. Man har därför ansett, att man skulle söka nå målet icke med ens, utan så att säga i två steg, och så har man nu försökt med denna lösning, hvarigenom rikstelefonens område omedelbart ganska väsentligt skulle utvidgas och rikstelefonen erhålla tillfälle att framdeles förvärfva återstoden. De invändningar, som statsutskottet gjort mot detta förslag, äro mycknapphändiga. Utskottet har icke ingått i någon fullständig granskning af förslaget i dess helhet, och en sådan granskning har ej heller af den föregående talaren verkställts.

I princip kan jag icke inse, att man kan hafva något emot en sådan delning som den föreslagna.

Hvad angår sättet, hvarpå delningen är verkställd, har jag sett anmärkningar, att rikstelefonen därigenom fått de sämre, mindre utvecklingskraftiga områdena, under det att bolaget förbehållit sig de bättre och mera utvecklingskraftiga. Det är, tror jag, ett misstag. Enligt en uppgift, som för icke länge sedan förekom i tidningarna, har folkmängden under åren 1896—1902 ökat å Söder, som skulle tillfalla rikstelefonen, med 11,21 procent, å Kungsholmen, som lika-

*Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
fonnäten i
Stockholm
med omnejd
m. m.
(Forts.)*

*Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
fonnäten i
Stockholm
med omnejd
m. m.
(Forts.)*

ledes skulle tillfalla rikstelefonen, med 28,07 procent, och på Norr, som skulle tillfalla bolagen, med 16,28 procent. Rikstelefonen skall således alldeles icke inskränkas till sådana områden, som icke äro utvecklingskraftiga.

Det har knappt ifrågasatts, att icke telegrafverket skulle komma ut med att betala den köpeskillning, som skulle erläggas för det nät, som skulle inlösas, eller 2,600,000 kronor. Det är också med siffror af telegrafstyrelsen visadt, att det icke skulle möta några svårigheter. Telegrafstyrelsen har hittills alltjämt fullgjort sin betalningsskyldighet för de lån, styrelsen fått uppbära för utveckling af telefonväsendet, och det finnes icke någon anledning att antaga annat, än att det skulle gå lika bra med betalningen af denna köpeskillning.

Så kommer den bestämmelsen, enligt hvilken abonnemangsprisen skola under kontraktstiden utgå med vissa i kontraktet fastställda belopp, och mot hvilken såväl statsutskottet som den siste talaren vänt sig. Ja, det kan ju synas betänkligt att binda staten vid vissa pris, men häremot har ju redan förut blifvit invändt, att sådana bestämmelser har telegrafverket måst underkasta sig på många andra ställen i landet, och det gäller fortfarande för Stockholm, att man icke får gå öfver 80 kronor. Dessutom äro dessa afgifter under en lång följd af år pröfvade och befunna lämpliga. De hafva tilllämpats under 20 år af allmänna bolaget. De äro icke obetydligt högre än rikstelefonens nuvarande apparater med obegränsad samtalsrätt. De äro visserligen för apparater med begränsad samtalsrätt lägre än rikstelefonens nuvarande pris, men där äro naturligtvis kostnaderna också lägre. Det finnes icke anledning att antaga, att icke telegrafverket skall gå ut med dessa afgifter; och skulle det visa sig, mot förmodan, att de äro för låga, skulle det kännas likaväl för bolaget som för rikstelefonen, hvarför det skulle ligga äfven i bolagets intresse att få en ändring till stånd.

Det är i detta sammanhang, som utskottet går öfver att tala om att det icke finnes något annat remedium mot detta än att köpa det hela. Det synes vara utskottets mening att antyda, att kontraktet bort innehålla stadgande om uppsägningsrätt, och det har också från andra håll framhållits, att så borde vara förhållandet. Det låter också plausibelt detta, men vid närmare eftertanke skall man finna, att det varit omöjligt att ifrågasätta något sådant. Pondera, att det vore föreskrifvet i kontraktet, att telegrafstyrelsen skulle äga rätt att uppsäga kontraktet att upphöra 1915, i hvilket läge skulle bolagen då befinna sig? De hade sina nät inskränkta till Norr och Östermalm. Från detta nät kunde abonnenterna, förutom till de öfriga abonnenterna inom nätet, icke komma till någon annan telefoninnehafvare, vare sig i Stockholm eller landsorten. Hvad blefve följden af en sådan situation? Naturligtvis att det icke komme en enda ny abonnent och att alla de gamla, så fort kontrakten upphörde, omedelbart måste öfvergifva bolagen.

Det har således icke funnits möjlighet att på annat sätt begränsa

kontraktets varaktighet än genom förbehåll om rätt för staten att inlösa det hela. Att en sådan rätt stadgas, kan ju öfver hufvud taget aldrig vara olämpligt, eftersom rättigheten icke är förbunden med någon förpliktelse. Men naturligtvis har man att tillse, att icke villkoren äro oförmånliga. Statsutskottet anmärker i fråga härom till en början, att det är olämpligt, att villkoren redan nu bestämts. Men huru skulle man kunna bestämma, att inlösen skall ske, utan att tillika stadga efter hvilken grund den skulle äga rum? Jag förstår icke den anmärkningen. Utskottet åberopar emellertid vidare, och det har ytterligare betonats af den föregående talaren, att dessa villkor äro mycket vanskliga med hänsyn till de många förändringar, som kunna äga rum inom telefonväsendet. Detta skäl skulle med fördel kunna göras gällande, ifall man bestämt vissa A)-pris för ledningarnes inlösen, på samma sätt som man bestämmer i fråga om de telefoner, som nu skola omedelbart öfvertagas. Men det har man icke gjort, utan i stället stadgat, att de nettoinkomster bolagen haft under de sista 5 åren, innan inlösning ifrågakommer, skola kapitaliseras efter 5 à 5 1/2 procent allt efter som ledningarna äro underjordiska eller ej, och att inlösningssumman skall utgöra det sålunda uppburna kapitalbeloppet. Det är onekligen sant, att man icke nu kan säga hvad denna summa blir; men under förutsättning, att kostnaden för driften icke skall för rikstelefonen öfverstiga hvad kostnaden varit för bolagen — och det finnes icke anledning, att den det skulle göra — skall staten på kapitalutlägget hafva 5 à 5 1/2 procent, och detta kan icke anses vara en för staten ofördelaktig affär att inlåta sig på.

Genom denna inlösningsrätt har man slutligen öppnat möjlighet för staten att förvärfva telefont nätet här i Stockholm i sin helhet. Den föregående talaren tviflade på nyttan där af. Jag är af motsatt uppfattning. Nog är det sant, att konkurrensen gjort sin nytta i afseende å utvecklingen af telefonväsendet härstädes, men sedan man nu har kommit så långt i utveckling på detta område, som man verkligen gjort, tror jag man kan säga, att om telegrafverket får det hela i sin hand, skall det veta sköta denna verksamhet så, att det icke kommer att blifva föremål för klander. Och skulle det icke så blifva, finnes det nog medel att rätta det. Vi hafva Riksdagen, vi hafva tidningarna och vi hafva allmänheten. Det går sannerligen icke att sköta ett kommunikationsverk af denna betydelse för allmänheten så, att icke denna allmänhet blir belåten.

Så har det talats om att denna affär är alltför förmånlig för de enskilda bolagen. Ett sådant resonemang behöfver väl knappt mycket bemötande, ty om man skulle afstå från en affär, som man finner för sig förmånlig, därför att den också är förmånlig för medkontrahenten, då komme icke många affärer till stånd, öfver hufvud inga andra än sådana, i hvilka den ene kontrahenten söker tillskanska sig obehöriga förmåner af sin medkontrahent. Tvärtom, att fördelarna äro ömsesidiga visar just, att affären är sund. I detta sammanhang

*Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
fontnätet i
Stockholm
med omnejd
m. m.!*
(Forts.)

Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
fonnätet i
Stockholm
med omnejd
m. m.
(Forts.)

vill jag erinra därom, att bolagens verksamhet tillkommit i skydd af gällande lagstiftning, och då kan det väl icke vara staten värdigt att försöka genom illojal konkurrens eller andra sådana medel komma bolagen till lifs. Det har ingalunda varit afsikten med den afstängning, som 1903 ägde rum. Den skedde uteslutande därför, att man icke kunde underkasta sig de villkor, bolagen uppställde, och som ovillkorligen skulle leda till att befästa deras stora öfvermakt och fullständigt nedtrycka rikstelefonen.

Grefve Hamilton: Jag skall be att få beröra ett par synpunkter, som icke blifvit framhållna, och dessa synpunkter gälla den telefonerande allmänheten.

Det är tydligt, att för abonnenter i Stockholm skulle förslaget, om det blefve antaget, blifva fördelaktigt, men det finnes äfven andra abonnenter, hvilka häraf beröras, nämligen de, som hafva intressen utom Stockholm. Den, som har erfarenhet af hvad det vill säga att från ett enskildt bolags apparat komma till en aflägsen ort inom landet på det interurbana nätet, han önskar sig icke tillbaka till en dylik apparat, eller att staten skall på grund af detta aftal tvinga därtill. Att denna erfarenhet icke är ensidig framgår däraf, att under samtrafikstiden nära nog alla abonnenter, hvars intressen sträckte sig utanför Stockholms horisont, höllo sig med två telefoner, såväl statens som det enskilda bolagets, och att af de interurbana samtalen, som utgingo från Stockholm, var det endast $\frac{1}{7}$, som utgick från de stora bolagens telefoner. Staten har naturligtvis en helt annan uppgift med sina telefoner än de enskilde. Den skall icke blott se på frågan från den ekonomiska sidan, utan äfven på landets intresse i dess helhet samt underlätta handel och näringar. Men frågas: hvad hafva de enskilda bolagen för intressen? Jo, att skaffa aktieägarne lämplig utdelning. Man kan icke säga annat, än att de enskilda bolagen hittills skötts på ett utmärkt sätt. Men hvilken börgen har man för att de skola göra det framdeles, när konkurrensen upphört? Jag kan icke finna det värdigt staten att antingen tvinga abonnenter afstå från statens telefon eller också beskatta dem med en särskild afgift af 10 kronor. Jag kan icke heller finna det lämpligt, att staten lämnar monopol på anläggningar, som borde tillhöra staten, åt enskilde, afsäger sig rätten att bestämma afgifterna för telefonerna. Jag har det äfven aldeles klart för mig, att om aftalet i dag af Riksdagen bekräftas, blir ställningen för den telefonerande allmänheten rundt om i landet så ohållbar, att Riksdagen måste inköpa de enskilda bolagsnäten. Därtill är jag icke nu beredd, då det gäller ett tjugotal millioner, och därför ber jag, såsom frågan nu ligger, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Törneblad: Den siste talaren har med full rätt framhållit vikten af att allmänhetens intressen tillgodoses. Jag föreställer mig, att då regeringen framlade denna proposition, gjorde regeringen det just i

den afsikten att tillgodose allmänhetens intressen, på det att det olidliga tillstånd, som nu råder, måtte upphöra. Samtrafiken har blifvit afstängd icke blott i Stockholm, utan äfven till stor del mellan Stockholms allmänhet och landsbygden, hvilket för landsbygden är lika olämpligt som för stockholmarna. Hvad Stockholms stad beträffar, skulle jag helst se, att det förutvarande förhållandet med sin konkurrens kunde fortfara, men stadsfullmäktige hafva icke velat motsätta sig det förslag, som blifvit framlagd, just därför att man insett, att det nuvarande tillståndet medförde stora olägenheter både för telegrafverket och allmänheten.

*Ang. ett köpe-
och bytesaftal
rörande tele-
fonnäten i
Stockholm
med omnejd
m. m.
(Forts.)*

Hvad beträffar talet om att staten skulle i detta fall gifva monopol på något, som borde tillhöra staten, förstår jag icke det uttrycket. Bolaget har i skydd af gällande lagstiftning, såsom också från statsrådsbanken blifvit framhållet, lyckats åstadkomma ett vidsträckt telefonnät och med detta icke oväsentligt inverkat på telefonväsendets utveckling.

Hvad åter angår afgifternas bestämmande, blifva svårigheterna häraf mycket mindre kännbara, om reservantens än om Kungl. Maj:ts förslag antages, emedan de då kunna på ganska kort tid upphävas. Nu ställes i utsikt, att staten skall få inköpa de enskilda bolagens nät. Ja, såsom stockholmare är jag icke synnerligen glad därät, fastän jag tror, att det nog kan finnas skäl för det, men jag frågar herrarne: om detta afslås i dag, tro icke herrarne, att det blir dyrare efter den diskussion, som här förts i dag? Jo, säkert.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr Jonsson: Jag skall endast yttra några ord för att angifva min ställning till frågan, och det är den, att jag delar i det hela taget hvad herr Swartz anförde i saken med det undantaget, att den af Kungl. Maj:t föreslagna kapitaliseringsprocenten bestämdt icke synes mig lämplig. Om däremot denna procent sattes till samma norm, som år 1902 föreslogs, så, äfven om resultatet i dag skulle blifva afslag, kunde det i alla fall blifva en ledning för en kommande uppgörelse. Enligt min mening borde det beräknade inlösningspriset för en apparat i Stockholm vara icke 20 eller 18 gånger nettovinsten, utan det borde vara 17 och 15 gånger nettovinsten. Medeltalen af dessa skulle ungefär blifva desamma, som gällde 1902 för inlösen af apparaterna. Då jag är öfvertygad, att i dag Riksdagen icke kommer att bifalla något af förslagen — min tanke är, att det icke skall vara möjligt att i Andra Kammaren få ett sådant beslut till stånd — tror jag det vore bra, om Första Kammaren ville något så när gifva till känna de villkor, hvarpå det i framtiden kunde tänkas, att ett aftal borde komma till stånd, och enligt min mening skulle en ändring af siffrorna 20 och 18 till 17 och 15 vara en god ledning för en kommande uppgörelse.

Jag har endast velat uttrycka detta utan att göra något yrkande på förändring, och jag ansluter mig till herr Fränckels reservation

under uttalande af den önskan, att, när frågan en gång kommer upp, just den procentberäkningen måtte tagas i beaktande.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, jämlikt de yrkanden, som under öfverläggningen förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt, samt vidare därpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle antaga det förslag, som innefattades i herr Fränckels vid utlåtandet afgifna reservation; och förklarade herr vice talmannen sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 92, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och antages det förslag, som innefattas i herr Fränckels vid utlåtandet afgifna reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 76;

Nej — 45.

Som tiden var tämligen långt framskriden, beslöt kammaren, på framställning af herr talmannen, att till aftonsammanträdet uppskjuta behandlingen af öfriga på föredragningslistan uppförda ärenden.

Kammaren åtskildes kl. 4,45 e. m.

In fidem
A. v. *Krusenstjerna*.